

Predmet: Mitrović i drugi – "Kravice"

Sud BiH

Broj predmeta: X-KRN/05/24

Optužnica broj: KT-RZ-10/05

Potvrđena: 19. decembra 2005.

Krivično delo: genocid, član 171 KZ BiH

Optuženi: Stupar Miloš zv. Mišo, Trifunović Milenko, zv. Čop, Mitrović Petar zv. Pera, Džinić Brano zv. Čupo, Radovanović Aleksandar zv. Aca, Jakovljević Slobodan zv. Boban, Stevanović Miladin, Maksimović Velibor zv. Velja, Živanović Dragiša zv. Kele, Medan Branislav zv. Bane i Matić Milovan

Tužilac: Ibro Bulić

Međunarodni tužilac: Kwai Hong Ip

Branioци optuženih: Radivoje Lazarević, Ozrenka Jakšić, Rade Golić, Petko Pavlović, Vesna Tupajić, Todor Todorović, Željana Jokić, Dragan Gotovac, Boško Čegar, Slavko Ešerić, Vera Lazić, Danilo Mrkaljević, Stanko Petrović, Ratko Genga, Borislav Jamina, Zoran Kisin, Ratko Jovičić, Miloš Perić

Sudsko veće: Hilmo Vučinić, predsednik Veća

Međunarodni sudija,

Međunarodni sudija,

Posmatrači: Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja za ratne zločine (FHP, IDC i Dokumenta)

Statusna rasprava: 3. februar 2006.

Izveštaj sa suđenja: Lejla Jusić (IDC), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja za ratne zločine

Svi optuženi se nalaze u pritvoru po rješenju Suda BiH broj: X-KRN-05/25.

Prvooptuženi Stupar Miloš, na pitanje sudije Gebeleina da li je primio i razumio optužnicu, odgovorio je da jeste primio, ali je nije razumio. To je obrazložio time što nije dobio dokaze na kojima se zasniva optužba protiv njega. Njegov branilac je to pojasnio time što nije bio u mogućnosti presnimiti sav materijal i predati ga svome branjeniku koji se nalazi u pritvoru. Tužilac je tome prigovorio, ističući da je odbrana imala dovoljno vremena da se upozna sa dokaznim materijalom optužbe. Sudija je uvažio prigovor optužbe, obrazlažući da je odbrana imala dovoljno vremena za saznanja i razumijevanje

optužbe i dokaznog materijala. Kako se optuženi nije htio izjasniti o krivici, sudija je unio u zapisnik da se umjesto optuženog smatra da se on izjašnjava da nije kriv.

Drugooptuženi Trifunović Milenko se takođe izjasnio da nije razumio optužnicu, te iz istih razloga kao i prvooptuženi traži da se odgodi njegovo izjašnjenje o krivici. Osim toga, traži i da mu se dokazni materijal optužbe dostavi na srpskom jeziku. Nakon prigovora tužioca, te obrazloženja da je optuženi u toku istrage pokazao da sasvim dobro razumije jezik kojim se govori u Sudu BiH, sudija je unio u zapisnik da se smatra da se optuženi Trifunović izjašnjava da nije kriv.

Trećeoptuženi Mitrović Petar isto se izjasnio kao i prethodna dvojica optuženih, nakon čega je sudija unio u zapisnik da se optuženi izjašnjava da nije kriv.

Četvrtooptuženi Džinić Brano se izjasnio da je primio optužnicu i da ju je razumio, te da nije potrebno da mu se ponovo čita. Na upit sudije za izjašnjenje o krivici, odgovorio je da nije kriv.

Petooptuženi, Radovanović Aleksandar se izjasnio da je pročitao optužnicu, ali da je nije u potpunosti razumio. Po njemu je optužnica uopćena, nema detalja u nekim navodima optužnice, tako da je ne može razumjeti, niti se izjasniti o krivici vezano za navode optužnice. Kao i prethodnim optuženima, sudija je u zapisnik unio da se optuženi ne smatra krivim.

Šestooptuženi Jakovljević Slobodan se takođe izjasnio da nije razumio optužnicu, pa se iz tih razloga ne može ni izjasniti o krivici. Sudija je unio u zapisnik da se optuženi izjašnjava da nije kriv.

Sedmi optuženi Stevanović Miladin isto se izjasnio kao i prethodni, nakon čega je sudija unio u zapisnik u ime optuženog izjašnjenje da nije kriv.

Osmi optuženi Maksimović Velibor, protiv kojeg se vodi i drugi krivični postupak pred Okružnim sudom u Bijeljini, izjasnio se da je primio i razumio optužnicu, te da se izjašnjava da nije kriv.

Deveti optuženi Živanović Dragiša izjasnio se da je primio optužnicu, ali da je nije razumio iz razloga što se nalazio u Skelanima u vrijeme događaja koji se pominju u navodima optužnice, tačnije 60 km odatle, tako da nema nikakve veze s tim što mu se stavlja na teret. Stoga, tvrdi da nema u vezi čega da se izjašnjava o krivici. Sudija je potom u ime optuženog unio u zapisnik izjašnjenje da nije kriv.

Deseti optuženi Medan Branislav takođe se izjasnio da nije razumio optužnicu, ali da se izjašnjava da nije kriv, te moli sud da mu se ubuduće dostave dokazi optužbe.

Na kraju, jedanaesti, optuženi Matić Milovan je izjavio da je primio optužnicu, ali je nije razumio iz razloga što je cijeli rat živio i radio u Srbiji, tako da nema nikakve veze s događajima koji se pominju u optužnici.

Glavni pretres: 4. maj 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja

Početak glavnog pretresa odložen je zbog podnošenja zahteva petorice branilaca za izuzeće predsednika Sudskog veća.

Glavni pretres: 9. maj 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja

Uvodne reči Tužilaštva

Tužilac smatra da postoji dovoljno dokaza da se optuženi osude za genocid. On je napomenuo da događaj u zadruzi Kravice nije bio izolovan događaj, «to je bio jedan od masakara koji se dogodio u UN zaštićenoj zoni» i napomenuo da «fizičko uništenje muškaraca ima teške posledice po stvaranje potomstva u Srebrenici». Tužilac je siguran da izvršiocima masovnih ubistava nisu mogli a da ne znaju da će selektivna ubistva imati trajne posledice po celu grupu.

Tužilac smatra da su svi optuženi bili svesni učesnici zločinačkog poduhvata. Kako bi to dokazali, Tužilaštvo je najavilo 45 svedoka, te iznošenje niza materijalnih dokaza među kojima i izveštaj Generalnog sekretara UN za ljudska prava iz 1999. godine o dešavanjima u Srebrenici, te izveštaj Holandskog instituta iz 2002. godine.

Član tima Tužilaštva, Britanac Kwai Hong Ip kazao je kako «bez Srebrenice, etnička srpska država Republika Srpska, koju su želele stvoriti tadašnje vlasti, ostala bi nepovezana. Eliminacija enklave omogućila bi da se postigne čišćenje ovog dela BiH».

Uvodne reči Odbrane

Jedanaest branilaca odbrane, jedan za drugim, negodovali su zbog kvalifikacija krivičnog dela kao «udruženog zločinačkog poduhvata». Branioci, a i neki od optuženih, izjasnili su se da ne shvataju značenje ovog termina.

Odbrana je ponovila zahtev iznesen na statusnoj konferenciji, tražeći da se sudije rukovode Kaznenim zakonom SFRJ koji je bio na snazi u vreme počinjenja dela i koji je blaži za učinioce. Odbrana se protivi i prihvatanju kao dokaza činjenica utvrđenih u Haškom tribunalu.

Oni su dalje prigovorili da optužnica u nekim delovima nije jasna, te da se ne konkretizuje delo koje se stavlja na teret optuženima, čime se, smatraju, nameće kolektivna a ne pojedinačna odgovornost. Prema Odbrani, njihovi branjenici optužuju zato što su bili pripadnici policije, odnosno vojske Republike Srpske, a ne za konkretna dela.

Advokat Aleksandra Radovanovića, Dragan Gotovac, naveo je i kako će svoju odbranu bazirati na dokazivanju da je zločin za koji se tereti njegov branjenik «spontani događaj» koji je započeo ubistvom jednog od pripadnika policije od strane jednog zarobljenika.

Glavni pretres 10. maj 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja

Saslušanje svedoka Bože Bagarića, Milomira Čode, Sabine Sarajlija i Siniše Radića

Branioци optuženih protivili su se saslušanju svedoka Bože Bagarića, Milomira Čode, Sabine Sarajlije i Siniše Radića smatrajući da se ovi svedoci mogu saslušati samo na kraju dokaznog postupka, odnosno nakon što sud odluči da li će iskaz optuženog Petra Mitrovića koji je dao Centru javne bezbednosti (CJB) u Bijeljini i Tužilaštvu BiH prihvatiti kao dokaz. Sud je prihvatio ovakvu argumentaciju odbrane i odlučio da se svedoci Boža Bagarić, Milomir Čodo, Sabina Sarajlija i Siniša Radić saslušaju samo na okolnost uzimanja izjave od optuženog Petra Mitrovića tokom prethodnog postupka. Sud neće dozvoliti pitanja ovim svedocima koja se odnose na samu sadržinu iskaza optuženog Mitrovića.

Sudsko veće smatra kako je preuranjeno da u ovoj fazi postupka odluči da li će se sporne izjave koristiti kao dokaz u postupku. Ukoliko sud kasnije odluči da se izjave opt. Petra Mitrovića iz prethodnog postupka koriste, tada će dozvoliti da se ovi svedoci naknadno saslušaju i na okolnost same sadržine izjave optuženog Petra Mitrovića.

Direktno ispitivanje svedoka Bože Bagarića

Svedok Boža Bagarić istražitelj je posebnog odeljenja Suda BiH, a pre toga je 20 godina radio u policiji. Za sebe je rekao da ima veliko iskustvo u saslušanju svedoka i osumnjičenih.

Dana 21. 6. 2005. godine već je radio u sudu BiH kao istražitelj u Posebnom odeljenju za ratne zločine, u timu 3, u čiji domen rada spada Srebrenica. Toga dana se seća jer je to bilo prvo saslušanje u Posebnom odeljenju.

Svedok je detaljno ispričao sve što se dešavalo od trenutka privođenja osumnjičenog Petra Mitrovića od strane policije Republike Srpske. Do detalja je opisao kancelariju u kojoj je pred tužiocem saslušan Mitrović, opisao je ko je sve bio prisutan tokom saslušanja i koje je konkretne poslove ko obavljao.

Svedok je napomenuo da je osumnjičeni Mitrović upozoren na svoja prava te da mu je postavljen branilac po službenoj dužnosti (advokat Slavica Čvoro) u čijem prisustvu je dao svoju izjavu. Osumnjičeni Mitrović i njegov branilac su tokom saslušanja mogli da prate tekst zapisnika na ekranu koji je bio pred njima, a nakon saslušanja branilac Slavica Čvoro je još jednom pročitala zapisnik, pa ga je osumnjičeni potpisao na svakoj strani dva puta.

Odbrana je zadržala pravo da svedoka Božu Bagarića unakrsno sasluša kasnije tokom postupka.

Direktno ispitivanje svedoka Milomira Čode

Svedok Čodo je šef odseka za organizovani kriminal u CJB Bijeljina. Po njegovim rečima, sredinom juna 2005. godine bile su pojačane aktivnosti na istrazi oko događanja u Srebrenici 1995. godine, i tih dana je već bilo saslušano oko 600 lica. Dvadesetog juna 2005. godine, u večernjim satima, po pismenom pozivu policijske stanice Srebrenica, doveden je Petar Mitrović. Petar Mitrović je saslušan od strane ovlašćenih službenih lica Karanovića i Čode, dok je Siniša Radić vodio zapisnik. Po njegovim rečima Petar Mitrović je pre davanja iskaza upoznat sa svojim pravima te je izjavu dao slobodno i bez pretnji, i na kraju svoju izjavu pročitao i bez primedbi potpisao.

Unakrsno ispitivanje svedoka Milomira Čode

Unakrsnim ispitivanjem svedoka odbrana je insistirala na pitanjima oko načina pozivanja i saslušavanja Petra Mitrovića, smatrajući da je on priveden kao osumnjičen a saslušan kao svedok, bez prisustva advokata, te da samo ispitivanje zbog toga nije bilo zakonito. Svedok je rekao da ništa ne zna oko pozivanja Petra Mitrovića, jedino zna da ga je doveo kolega Badža iz Srebrenice, a nakon toga Petru Mitroviću je određen pritvor. Na pitanja zašto nije prisustvovao zapisničar i da li je uobičajeno da se na praznik (toga dana bio je verski praznik), noću saslušavaju svedoci, svedok je odgovorio da je uobičajno da se van radnog vremena ne pozivaju dežurni zapisničari. Ponovio je da mu nije poznato ništa oko pozivanja Mitrovića u CJB te da mu nije poznato zašto je saslušan noću. Na pitanje

odbrane da li je saslušanju Petra Mitrovića prisustvovao Goran Gajić, svedok je odgovorio da nije, da su bili prisutni on, Karanović i Siniša Radić.

Komentar posmatrača:

Branioci optuženih su u unakrsnom ispitivanju uporno insistirali da saslušanje Petra Mitrovića u CJB Bijeljina nije bilo u skladu sa zakonom, da je pozvan u svojstvu svedoka a saslušavan kao osumnjičeni. Branioци optuženih su često postavljali ista pitanja svedoku, te je predsednik Veća više puta odbio takva pitanja.

Glavni pretres: 11. maj 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja

Direktno ispitivanje svedoka Sabine Sarajlije

Svedok Sabina Sarajlija svedočila je na okolnost saslušanja optuženih Petra Mitrovića i Miladina Stevanovića u Tužilaštvu BiH. Svedok je pravni saradnik u uredu Registrata kao podrška Tužilaštvu BiH.

Iskaz svedoka Sabine Sarajlije ne razlikuje se od iskaza svedoka Bože Bagarića. Ona je potvrdila da je saslušanje Mitrovića bilo profesionalno urađeno, da je on saslušan u prisustvu advokata te da je svojevolejno potpisao svoju izjavu. Seća se da je optuženi Mitrović rekao da mu advokat i ne treba, da je on svoju izjavu već dao u CJB Bijeljina, te da kod te izjave i ostaje. Rekla je da je Petar Mitrović delovao potpuno prisebno i opušteno, „kao čovek koji je želeo da se rastereti i ispriča o događajima za koje je pitan“.

U odnosu na saslušanje Stevana Miladinovića svedok Sabina Sarajlija je rekla da je njegovom saslušanju prisustvovala u istom svojstvu, te da je i to saslušanje sprovedeno u skladu sa zakonom. Optuženi Miladinović se pre pomenutog saslušanja branio ćutanjem.

Branilac optuženog Stevanovića (isti koji ga je zastupao i tokom spornog saslušanja u istrazi) rekao je da on ne spori da je njegov branjenik tom prilikom saslušan u skladu sa zakonom pa iz toga razloga smatra da nema potrebe da se ovaj svedok unakrsno ispita.

Branioци ostalih optuženih nisu se složili, jer sporna izjava optuženog Miladinovića tereti i druge optužene pa smatraju da imaju pravo na unakrsno ispitivanje svedoka, koje ostavljaju za kasnije.

Direktno ispitivanje svedoka Siniše Radića

Svedok Siniša Radić zaposlen je u MUP-u Republike Srpske CJB Bijeljina, na poslovima sprečavanja opšteg kriminaliteta. On je suštinski dao isti iskaz kao i svedok Čodo.

Ponovio je da je optuženi Mitrović saslušan u skladu sa zakonom, da je bio priseban tokom ispitivanja, da je upozoren na svoja prava te da je svoju izjavu dao svojevóljno. Ponovio je da su ispitivanju Mitrovića prisustvovali Čodo, Karanović i on, te da je on vodio zapisnik a da nije učestvovao u ispitivanju.

Unakrsno ispitivanje svedoka Siniše Radića

Branioci su pokušali da ospore izjavu svedoka da je Petar Mitrović saslušan u skladu sa zakonom pa su insistirali da svedok pojasni detalje oko dolaska Petra Mitrovića u CJB, oko toga da li su svedok i njegove kolege bili pod dejstvom alkohola toga dana (pošto su na saslušanje došli sa slave), te da li je Petar Mitrović razumeo u toku upoznavanja sa pravima da ne mora odgovarati na pitanja koja ga mogu teretiti.

Svedok je rekao da ne zna kako je Petar Mitrović pozvan u CJB, da je tih dana „bila pojačana aktivnost na istrazi događaja u Srebrenici 1995. godine“, da je velik broj lica saslušavan na iste okolnosti, da se zbog toga radilo i na dane praznika i noću, da Mitrović nije delovao kao da mu treba advokat te da je svoju izjavu dao svojevóljno bez pretnje i prinude a da je u zapisnik uneto ono što je Mitrović rekao. Na pitanje branioca optuženog Jakovljevića zašto u zapisniku nema upisanog odgovora Mitrovića na pitanje da li želi da mu se zapisnik pročita, svedok je odgovorio da je to verovatno propust prilikom pisanja zapisnika. Na pitanje istog branioca zašto nisu pozvali advokata da prisustvuje saslušanju Mitrovića, svedok je odgovorio da oni tada nisu znali da li će Mitrović potpisati zapisnik.

Kometar posmatrača:

Svedoci Čodo i Radić nisu delovali uverljivo kada su odgovarali na pitanje zašto je optuženi Mitrović saslušan u policiji bez prisustva branioca. Iako predmet svedočenja nije bila sadržina izjave koju je Petar Mitrović dao CJB Bijeljina, na osnovu vrlo detaljnog unakrsnog ispitivanja jasno je da je Petar Mitrović dao izjavu koja tereti njega i neke ili sve optužene. Ako je tačan iskaz svedoka Radića da Petar Mitrović nije saslušan u prisustvu advokata zato što se nije znalo da li će na kraju ipak potpisati svoju izjavu, takav razlog ne može se prihvatiti pošto je neopravdan i besmislen.

Glavni pretres: 16. maj 2006.

Izveštaj Olivera Franjičević, advokat FHP-a, Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja

Direktno ispitivanje svedoka Miladina Nikolića

Svedok Miladin Nikolić je prvi svedok koji je saslušan na okolnosti optužnice. On je jula 1995. godine radio na održavanju stoke u Zemljoradničkoj zadruzi Kravice. Dana 12. jula 1995. godine, seća se da je ceo dan bio u zadruzi. Toga dana je video da je u krug zadruge ušao autobus u kom su bili zarobljeni Bošnjaci, samo muškarci, nije bilo žena.

Čuo je da je zarobljenih bilo i u hangaru pa smatra da postoji mogućnost da je i pre 12. jula u krugu zadruga bilo zarobljenika. Sutradan, 13. jula 1995. godine, predveče, pokušao je da uđe u krug zadruga, ali ga je zaustavio čuvar i rekao mu da se vrati. Istovremeno, iz blizine je čuo pucnje, rafale i jauke. U daljini je video ljude koji stoje na asfaltnom putu i pucaju prema hangaru. Nije video ko puca pošto je bio mrak. Napustio je zadrugu i nešto kasnije se vratio sa kolegom Pericom, kome ne zna prezime, ušao je u krug zadruga i čekao kolege Zorana i Mišu da se vrate sa straže. Dok ih je čekao čuo je pucnjavu u blizini.

Seća se da su sutradan ljudi iz Bratunca pokupili mrtve iz hangara i odvezli negde kamionima, ali ne zna gde.

Kasnije je čuo da su te večeri ubijeni zarobljeni Bošnjaci, a da je ceo događaj počeo tako što je jedan od zarobljenih oteo pušku i ubio jednog stražara. Čuo je da su nakon toga zarobljenike ubili neki ljudi koji nisu iz Bratunca.

Unakrsno ispitivanje svedoka Miladina Nikolića

Svedok je rekao da od optuženih poznaje samo Milovana Matića, ali ne može da se seti da li ga je viđao u vreme dovođenja zarobljenika. Rekao je da kritičnom prilikom nije čuo detonacije nego pucnje. Na pitanje zašto je u ranijim iskazima rekao da je video da vojnici u maskirnim uniformama pucaju prema hangaru, svedok je odgovorio da je ta njegova izjava tačna, a da danas to nije pominjao jer se nije setio svih detalja.

Na dodatano pitanje Tužilaštva po čemu razlikuje policijske od vojnih uniformi svedok je rekao da je „vojna više maskirna“.

Komentar posmatrača:

Svedok Miladin Nikolić je star čovek, loše čuje i vidi. Njemu je teško da se precizno izražava, a vidljivo je da je zaboravio mnoge detalje o kojima je pitan. Svedok je gotovo na svako pitanje najpre odgovorio da „ne zna“ da bi na tužiočevo obraćanje jednostavnijim rečima odgovorio na postavljeno pitanje.

Direktno ispitivanje svedoka Jovana Nikolića

Jula 1995. godine bio je direktor Zemljoradničke zadruga Bratunac, u čijem sastavu je i zadruga Kravice. Dvanaestog jula 1995. godine bila je slava Petrovdan i on se tim povodom oko 13.00 časova uputio u crkvu u Bratuncu. Na putu do crkve video je vozila koja se kreću u konvoju iz pravca Srebrenice, „bilo je i putničkih i teretnih vozila, bilo je vojske, nepoznatih ljudi, svi su u žurbi prolazili“. Video je autobuse i kamione u kojima su prevoženi žene, deca i stariji muškarci. Nije video autobuse ili kamione u kojima bi

bili samo muškarci. I kasnije, istoga dana popodne, kada je pošao u selo Bačiće, na glavnom putu video je kolone autobusa koji su išli u pravcu Konjević Polja.

Sutradan, 13. jula 1995. godine, bio je ispred Upravne zgrade zadruga u Bratuncu kada je oko 10.00 časova sa kolegama posmatrao odlazak civila iz pravca Srebrenice u pravcu Konjević Polja. Dok su posmatrali kolonu izbeglica, Perica Vasović, koji je u zadrugi radio oko otkupa, i Momir Nikolić predložili su mu da odu do Potočara da vide da li tamo ima zarobljenih radnika zadruga. U Potočarima su bili na samom punktu, kratko, svedok kaže da mu je bilo mučno da gleda te ljude u zbegovima. Video je zarobljene i neke svoje poznanike, ali nije smeo da priča sa njima. Kada su se vraćali nazad za Bratunac, opet su usput videli autobuse u konvojima. Tada mu je Momir Nikolić rekao da će se ovi ljudi iz konvoja prebaciti u Tuzlu, a za one koji se nisu predali, nego su pobjegli u šume, Momir mu nije ništa rekao.

Masovno streljanje Bošnjaka koji su se predali

Taj dan poslepodne je proveo na poslu, da bi oko 22.00 časa, zajedno sa Miladinom Jovanovićem, Pericom Vasovićem i Kosanom Erićem zvanim Miša, otišao u zadrugu Kravice. Otišli su tamo zato što su čuli da u zadrugi ima zarobljenih Bošnjaka koji su se predali Vojsci Republike Srpske. Krug hangara bio je u mraku, oni su kolima ušli sa upaljenim svetlima. Stali su na samom ulazu u krug zadruga i svedok je tada izašao iz auta. Tada je iz pravca kukuruzišta, koje se nalazi iza hangara, pritrčao Zoran Erić, radnik zadruga Kravice, i viknuo da se ugase svetla na kolima. Zoran mu je tada rekao da je tokom poslepodnevnih sati došlo do pucnjave, da je poginuo komandir obezbeđenja, nakon čega je ubijen velik broj zarobljenih Bošnjaka. Po rečima svedoka, Erić je izgledao „ispredano, preplašeno“. Dok su o tome razgovarali prišao im je jedan nepoznati čovek u policijskom kombinezonu maskirane plave boje, oko struka je imao opasač es-em-be boje na preklapanje i vikao na njih da treba da stražare. Za to vreme u dva navrata su se čuli rafali iz pravca puta ka hangaru. Svedok je tada odlučio da se vrati u Bratunac i dok su kretali nazad čula se detonacija.

Streljački vod iz Skelana

Kasnije je od Erića saznao da je komandir obezbeđenja, čija je smrt navodno bila povod masovnom streljanju, bio iz Skelana, a da su ubijeni Bošnjaci oni koji su se predali u Sandićima. Za vod iz Skelana zna da je bio policijski vod a da se ubijeni komandir zvao Krsta.

Sutradan, 14. jula 1995. godine, nazvao je Dragana Nikolića koji je pre njega bio direktor zadruga i ispričao mu šta se prethodne noći desilo u Kravicama. Njih dvojica su potom zajedno otišli u opštinu Bratunac da o tome obaveste civilne vlasti. Otišli su kod Srbislava Davidovića i ispričali mu sve, nakon čega im je on rekao da idu nazad u

Kravicu kako bi se utvrdilo tačno stanje i izvršila «asanacija terena». Sa Draganom Nikolićem je oko 9.00 časova ponovo otišao u Kravice, gde su zatekli neke radnike zadruge koji su im ispričali još neke detalje u vezi sa kritičnim događajima. Od Miše Đukanovića saznali su da im je jedan oficir, koji je došao u džipu, rekao da obezbede katancima i lancima hangare, da će tu dovesti zarobljenike. Luka Marković im je ispričao o tome kako je do pucnjave navodno došlo, i rekao da je jedinica koja je ubijala zarobljenike iz Skelana.

Ušli su u krug zadruge i videli još jednu grupu zarobljenika koji su dolazili iz pravca Konjević Polja. Oko pet-šest ljudi iz obezbeđenja, u različitim uniformama, policijskim i vojnim, sprovodili su ove zarobljenike, a jedan u maskirnoj vojnoj uniformi sa fantomkom na glavi naređivao je zarobljenicima da pođu dva koraka napred i legnu nakon čega ih je ubijao. Svedok je zbog ovakvog postupanja počeo da psuje i više pa mu je taj čovek sa fantomkom na glavi ozbiljno zapretio da će ga ubiti, te se svedok udaljio.

Odvoženje tela u Glogovu

Četnaestog i petnaestog jula «komunalci i ekipa za asanaciju terena» su utovarivačem bacali tela u kamione i odvozili ih u Glogovu. Svedok je rekao da je sve to gledao, da je ušao u hangar i video mrtva tela na gomili, te da je bilo toliko mrtvih da se od njihovih tela nije mogao pod videti. Po njegovim rečima, poslednja tela su pokupljena u subotu 15. jula 1995. godine. Sutradan je na lice mesta došla i cisterna i oprala hangar.

Komentar posmatrača:

Međunarodni tužilac Kwai Hong Ip je postavljao pitanja na koja je predsednik Veća reagovao upozoravajući ga da pitanja nisu bitna. Nakon što je završeno ispitivanje svedoka, međunarodni tužilac je naveo da se iskaz ovog svedoka razlikuje od iskaza nekih drugih svedoka te da je i sam svedok ranije drugačije svedočio o istim okolnostima, pa je zato bitno da se detaljno sasluša i na ove okolnosti koje se (zasada) ne čine bitnim.

Glavni pretres: 23. maj 2006.

Izveštaj: Muris Bešić (IDC), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja za ratne zločine

Nastavak direktnog ispitivanja svedoka Jovana Nikolića

Prilikom odlaska u zadrugu Kravice, 13 i 14. 7. 1995. godine, o čemu je svedočio na prethodnom petresu, od vojnika koji su vršili egzekucije nije nikog prepoznao, niti zna koja je to bila jedinica, jedino je siguran da to nisu bili pripadnici Bratunačke brigade. Četnaestog jula 1995.g. imao je razgovor sa jednim od zaposlenih u zadruzi, Lukom Markovićem, koji mu je ispričao da je ubistva izvršila jedinica iz Skelana.

Svedoku su predočene fotografije dve vrste uniformi kako bi prepoznao kakve su uniforme imali vojnici koji su vršili pogubljenja. Istakao je da su bile obe vrste uniformi i napomenuo je da je tih dana u Bratuncu bila javna tajna" da su ubistva izvršili pripadnici specijalne jedinice iz Skelana. Takođe su po Bratuncu kružile priče da su ubistva vršili neki Čupo“ i „Vojvoda“ iz Šekovića.

Unakrsno ispitivanje svedoka Jovana Nikolića

Svedok navodi da poznaje samo optužene Miloša Stupara i Milovana Matića, koji je prikupljao pomoć za potrebe Kravičkog bataljona. Svedok je do ranjavanja, 24. 12. 1992. godine, bio komandant pomenutog bataljona. Za ove optužene kaže da ih nije viđao u julu 1995.

Budući da je svedok Nikolić i sam bio osumnjičen za događaje oko Srebrenice, te da je na te okolnosti dva puta saslušan, odbrana optuženih detaljno ga je ispitivala o iskazima ranije datim u Bijeljini, Bratuncu, pred istražnim organima Tužilaštva BiH i pred istražiteljem MKTJ. Svedok je rekao da je uvek govorio istinu i da mu je jedini cilj bio da se sazna istina.

U vezi sa navodima odbrane kako je u ranijim iskazima izjavljivao da nije uopšte bio u Kravici 13. 7. 1995. i da nije pominjao neke osobe koje je pomenuo u kasnijim iskazima, svedok je to objasnio time da u to vreme nije smeo navoditi imena osoba, da se vreme promenilo i da sada sme da govori i o tim ljudima. Svedok je još rekao da je te iskaze davao u svojstvu osumnjičenog kada nema obavezu da govori istinu. "U zavisnosti od vremena i situacije davao sam različite iskaze.", rekao je Nikolić.

Glavni pretres: 6. jun 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević(advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih sudjenja

Direktno ispitivanje svedoka Dragana Nikolića

Svedok Dragan Nikolić (1955) nije imao neposrednih saznanja o događajima u Kravicama jula 1995. godine. On je invalid, bez noge, i u to vreme je dobio protezu na koju se tek navikavao tako da se tih dana nije ni kretao. Seća se da ga je 13. jula 1995. godine naveče pozvao Jovan Nikolić i rekao mu da se u hangaru zadruga "zatvaraju zarobljenici te da ima i mrtvih" pa ga je zamolio da zajedno odu u Opštinu da prijave. Jovan je tražio da idu zajedno u Opštinu iz razloga što se svedok još uvek formalno vodio kao direktor zadruga. Četrnaestog jula prepodne otišli su u Opštinu i o događaju razgovarali sa predsednikom Skupštine opštine Ljubisavom Simićem i predsednikom Izvršnog odbora Srbislavom Davidovićem. Po njegovim rečima, čelnici opštine o

dogadaju u Kravicama nisu ništa znali, čak su se i iznenadili kad su to čuli. Odmah nakon razgovora otišao je sa Jovanom Nikolićem u zadrugu Kravice. Seća se da su kolima ušli u krug zadruge, da im je prišao Luka Marković koji je sa Jovanom išao nekoliko metara ispred njega, a njemu je prišao vojnik i pretio im da će ih ubiti da moraju odmah napustiti zadrugu. Tada je iz štale izašao Sveta Milanović i govorio "šta se ovde radi, ovako nije bilo ni 1941. godine", na šta mu je vojnik zapretio da ćuti inače će ga streljati. Taj vojnik je bio u uniformi, sa maskom za prorezima za oči, u crnoj uniformi i sa rukavicama bez prstiju.

Nakon ovoga svedok se zajedno sa Svetom Milanovićem i Jovanom Nikolićem uputio ka Bratuncu. Usput su sreli Dragana Mirkovića iz Komunalnog i Jovan Nikolić se sa njima vratio u zadrugu.

Unakrsno ispitivanje svedoka Dragana Nikolića

Na pitanja advokata optuženih, svedok je izneo još neke detalje. Na pitanje branioca optuženog Maksimović Velibora zašto je na saslušanju u CJB Bijeljina pominjao da je čuo pucnje, svedok pojašnjava da je pucnje čuo, ali ne može da odredi odakle su dolazili i iz koje blizine. Branilac optuženog Matić Milovana pitao ga je da li poznaje njegovog branjenika, na šta je svedok odgovorio da ga poznaje, ali da ga kritičnog dana nije video u zadrugi.

Direktno ispitivanje svedoka Krstine Nikolić

Svedok Krstina Nikolić (1949) je nepismena i neobrazovana žena, koja nije u stanju da se jasno izražava. Ona je na najveći broj pitanja Tužilaštva odgovorila sa "ne znam". U vreme streljanja muslimanskih zatvorenika u Kravicama radila je u zadrugi kao spremačica i kuvarica. Pojasnila je da je dolazila svako jutro iz kampa u zadrugu, te da je nakon što obavi sve zadatke odlazila nazad u kamp. Seća se da je jednom prilikom iz pravca šume došao jedan mladić i rekao kako hoće da se preda te da su ga (ne zna ko) naterali da zove i druge da se predaju nakon čega su ga ubili (ne zna ko), što je lično videla. Zna da su u krugu zadruge bila tri autobusa sa zarobljenicima, koje je čuvalo pet-šest vojnika. Ne zna kada su autobusi napustili krug zadruge pošto je ona pre toga otišla. Seća se da je tih dana ili možda čak istog dana bila (po nečijem nalogu, ne zna čijem) u školi u Kravici, da je odnela tamo mleko, a i tamo je videla zaorobljenike i od poznatih je videla Iliju Nikolića. Zna da je u zadrugi videla leševe u kamionu, ali ne zna ništa detaljnije o tome.

Unakrsno ispitivanje svedoka Krstine Nikolić

Na skoro sva pitanja svedokinja je odgovorila sa "ne znam" .

Glavni pretres: 7. jun 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja

Direktno ispitivanje svedoka Luke Markovića

Svedok Luka Marković (1928) je od maja do jula 1995, iako već penzioner, radio kao poslovođa u zadruzi Kravice, pošto nije imao od čega da prehrani porodicu. Za to vreme stanovao je u kampu u blizini kruga zadruge. Sa njim su u zadruzi radila još četiri stražara i jedna žena koja je kuvala i čistila za njih. Seća se Petrovdana, 12. jula 1995, pošto je za taj dan bila planirana proslava i on je imao obaveze oko organizacije proslave. Poslepodne, istoga dana, svedok je krenuo iz zadruge u kamp i usput, na oko 300 metara od zadruge video je oko 150 do 200 vojnika, tenkove, dve prage i transportere. To mesto je malo uvučeno tako da se ne vidi iz zadruge. Ne zna kakvu su ti vojnici imali uniformu, misli da je bila vojna uniforma, kasnije je pojasnio da je bilo maskirnih i crnih uniformi. To su bili njemu nepoznati vojnici. Video je tamo i srpsku zastavu. Sutradan, 13. 7. kada je pošao u zadruhu nije više video transportere i tenkove, a zaustavili su ga neki vojnici i tražili legitimaciju i rekli mu da se ne sme kretati van zadruge. Zato je svedok taj ceo dan, 13. jul i noć na 14. jul, proveo u zadruzi. U zadruzi su toga dana bili čuvari Zoran Erić, Miladin Nikolić i Miša Đukanović. Oko 9.00 časova čuvari su videli četiri mladića u civilu koji su podignutih ruku izašli iz šume i rekli da hoće da se predaju. Svedok je rekao čuvaru Đukanoviću da ih odvede u štab da se tamo predaju. Đukanović je to i uradio i kada se vratio rekao je kako su u štabu vikali na njega zašto ih je doveo i rekli mu „što si ih doveo nemamo ih kud“. Kasnije tog prepodneva u krug zadruge došao je jedan autobus u kom su bili zarobljeni civili. Autobus je čuvalo nekoliko vojnika i svedok misli da oni nisu znali šta da rade sa zarobljenicima. Nakon oko tri sata, u krug zadruge ušao je veliki džip iz kog su izašla trojica, po njegovim rečima, visokih oficira. Svedok se seća da je jedan od njih šepao, a kasnije kad je razmišljao o tom događaju misli da je među njima bio general Krstić. Iz njihovih razgovora je zaključio da su došli iz korpusa iz Vlasenice. Ovi oficiri su pogledali hangar i tražili od njega da im da lanac i katanac za hangar koji je imao vrata, što je on i uradio.

Tad je, po njegovim rečima, bilo sve mirno i niko zarobljenike nije dirao. Bilo je jako toplo i zarobljenici iz autobusa tražili su vode i on je rekao radnicima da im donesu vode. Koliko je on mogao da vidi autobus je bio pun, ali niko nije stajao nego su svi sedeli na sedištima tako da pretpostavlja da je u autobusu bilo oko 50 do 70 ljudi.

Nakon što su otišli oficiri iz Vlasenice, počeli su dolaziti i drugi autobusi, u svakom je bilo otprilike toliko ljudi. Svedok tvrdi da je bilo 16 ili 17 autobusa, a to zna pošto su svi prošli neposredno ispred njegove kancelarije sa čijeg prozora ih je gledao. On kaže da je reckom beležio svaki autobus koji je ušao. Dolazili su jedan za drugim, „lančano“ i istovarali zarobljenike najpre u otvoreni deo hangara a potom u zatvoreni. Zarobljenike je obezbeđivalo ukupno sedam vojnika, trojica su bila u autobusu a četvorica su ih čuvali u

otovorenom delu hangara. Autobus bi stao neposredno na ulaz u hangar i zarobljenici su izlazili sa rukama podignutim iza glave. Čuvari zadruga su stajali sa zadnje strane hangara i pazili da neko od zarobljenika ne izađe kroz prozor. Autobusi su dolazili iz pravca Konjević Polja. Seća se da su optuženi Matić Milovan, neki Obradović koga su zvali Riba i Ilija Nikolić tada došli u zadrugu i kartali se sa njegovim čuvarima i da su išli u hangar da vide da li prepoznaju nekog od zarobljenika. Po njegovim rečima, oni su nakon toga otišli iz kruga zadruga i svedok ih više nije video. Tek nakon detaljnijeg ispitivanja tužioca, svedok je rekao da su ova trojica pretresali zarobljenike, da su u tu svrhu uzeli jedan sto iz kancelarije i odneli ga u hangar. Nakon pretresa optuženi Matić mu je ponudio da uzme ručni sat, držao je u ruci nekoliko ručnih časovnika i rekao mu da bira koji hoće. On pretpostavlja da su to bili satovi od zarobljenika.

Oko 18.00 sati kada je stigao poslednji autobus, svedok je i dalje bio u svojoj kancelariji kada je začuo kratak rafal i video kako zarobljenici kreću ka vojnicima koji ih čuvaju i tada počinje pucnjava, najpre po autobusu, a potom dolazi još vojske koja puca sa asflatnog puta po zarobljenicima u hangaru i ispred hangara a ovi padaju po putu pogođeni. To je sve trajalo oko 20 minuta do pola sata. Kasnije je čuo da se pričalo da je jedan od zarobljenika oteo automat od vojnika i to pri samom izlasku iz autobusa. Svedok je pojasnio da su najpre pucala ova sedmorica vojnika koji su bili u pratnji autobusa, a odmah potom došlo je još oko 30 njih sa mitraljezima. Kasnije, nakon što su pobijeni u otvorenom hangaru, svedok misli da je na ljude koji su bili zatvoreni u zatvorenom delu hangara bačena bomba, pošto je osetio miris i neko „štibanje očiju,, na osnovu čega zaključuje da je bačena bomba. On smatra da je bomba mogla biti bačena kroz prozor sa zadnje strane hangara. „Ništa se nije čulo, ni kuknjava ni jauk, samo su pobijeni.“ Nakon tih ubistava ništa se nije čulo, "ni ptica", jedino se Ilija Nikolić svađao sa Bearom, pitao je „zašto pobiste te ljude u hangaru“. Da je to "Beara iz Haga“ saznao je kasnije. Jovan Nikolić, direktor zadruga, došao je sutradan, 14. jula i vikao na njega [svedoka] zašto je dopustio da vojska uđe u hangare, zašto nije sprečio ubistva.

Odvoženje leševa u pravcu Bratunca

Toga jutra došao je još jedan džip sa zarobljenicima koje su naterali da legnu licem okrenutim prema zemlji sa rukama na vratu i pucali im u glavu; ta ubistva video je iz svoje kancelarije. Pretpostavlja da je tad još oko desetak njih streljano. To je video i direktor Jovan Nikolić. Nešto kasnije, istog dana, došao je direktor Komunalnog i rekao da je doveo 17 radnika, došla je i cisterna i utovarivač i kamioni, utovarali su leševe ceo dan 14. i 15. jula. Svedok je čuo kako neko viče „pobeže jedan“ i on je video kako zarobljenik beži u pravcu reke. Seća se da je neko viknuo da ga puste, ali ipak su ga ubili i komunalci su njegovo mrtvo telo doneli na nosilima.

Kamioni s leševima otišli su u pravcu Bratunca. On kaže da mu je od celog događaja pozlilo pa je napustio zadrugu. Direktor ga je odvezao i više se nikada nije vraćao u zadrugu Kravice, sve do istrage.

Nakon što mu je tužilac ukazao na njegov iskaz iz prethodnog postupka u kom navodi da su i optuženi Matić, Obradović zvani Riba i Ilija Nikolić pucali, svedok kaže da to nije tačno, da to garantuje životom i više puta je prepričao situaciju da je inspektor koji ga je ispitivao vikao i psovao ga kako hoće da zaštiti Matića, a ovaj im je navodno sve priznao. Posle toga je, prema rečima svedoka, on odgovorio inspektorima da su ova trojica možda i pucali, «ako su to već priznali», ali on to nije video.

Nakon saslušanja svedoku je prikazan video zapis sa rekonstrukcije događaja kojoj je i sam prisustvovao, gde svedok na licu mesta pokazuje gde su se odigrali događaji o kojima je svedočio.

Unakrsno ispitivanje svedoka Luke Markovića

Branioци optuženih pokušali su da ospore broj autobusa koji je doveo zarobljenike pred zadrugu Kravice, predočavajući svedoku da on uvek pominje brojke 16 ili 17, pa kaže da je bilo 16-17 autobusa, 17 radnika komunalnog, 16 prozora sa zadnje strane hangara... Svedok je ostao dosledan svom ranijem iskazu i pojasnio da zna da je bilo 17 autobusa jer je pisao rečke, a za prozore misli da ih je toliko bilo, nije siguran. Ponovio je da ne zna vojnike koji su ubijali, garantuje da nisu iz Bratunca i Kravice pošto bi njih prepoznao.

Branioци optuženih pokušali su da ospore da je svedok iz svoje kancelarije mogao videti prostor ispred hangara, na šta je svedok odgovorio da je mogao videti, a to se može zaključiti i na osnovu snimka rekonstrukcije koji je prikazan na suđenju. On je rekao da iz svoje kancelarije ne može videti zadnji deo hangara, gde su bili postavljeni čuvari Zadruga.

Na pitanja branioca pojasnio je da su leševi iz zatvorenog dela hangara izvađeni tako što je probijen zid sa prednje strane. Rekao je da nije video Dragana Nikolića, svedoka koji je rekao da je bio u zadruzi 14. jula zajedno sa direktorom Jovanom Nikolićem.

Na dalja pitanja kojima je odbrana pokušavala da dokaže da ubistva zarobljenika u Kravicama nisu planska i organizovana, svedok je rekao da smatra da se tada nije spremalo ubijanje zatvorenika, nego kako je sve počelo nakon što je zarobljenik ubio srpskog čuvara te posle povika zarobljenika "Alah ahkbar" i nasrtaja na sedam čuvara koji se ne bi mogli odbraniti od zarobljenika da nisu zapucali i vojnici koji su pucali s puta.

Glavni pretres: 8. jun 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih sudjenja

Direktno ispitivanje svedoka Zorana Erića

Na pitanja tužioca svedok Zoran Erić (1950) rekao je da je mobilisan u Vojsku Republike Srpske kao pekar, radio je u pekari u Bratuncu. Seća se da mu je 11. jula 1995. godine direktor zadruga Jovan Nikolić rekao da od narednog dana treba da počne da radi u zadruzi u Kravici. On je hteo da pođe 12. jula na novo radno mesto, ali u gradu je bilo vanredno stanje, "niko se nije kretao ulicama ko je vojno sposoban". Toga dana kroz Bratunac su, iz pravca Srebrenice, prolazili kamioni i autobusi u kojima su bile žene i deca. Video je oko 100 autobusa. Oni su prolazili u koloni. On zna da je tih dana bila vojna operacija oko Srebrenice, a to je saznao od vojnika kojima je isporučivao hleb.

Trinaestog jula stigao je u zadrugu oko 11. sati. Do sela Kaića je išao traktorom, a nakon toga peške do zadruga. Na putu ga je zaustavila vojska u maskirnim odelima sa povezima preko lica. Legitimisli su ga i rekli mu da ne sme napuštati zadrugu. On je u daljini, kod Sandića (u produžetku puta od zadruga) video pragu i tenk kako pucaju u pravcu šume, a iz šume se čuju jauci. Vojnici su bili raspročeni u grupama na oko 150 metara po putu. Svedok je na fotografijama prepoznao njihove uniforme. Imali su automatsko naoružanje i bombe. Prilikom ulaska u krug zadruga video je autobus ispred hangara.

Ušao je u štalu i tamo su bili Miladin Nikolić i Mišo Đukanović. Prema njegovim rečima, nisu smeli izlaziti napolje. Dok su bili u štali u krug zadruga došli su kolima Ilija Nikolić i Milo Obradović i doneli im pivo, ali svedok kaže da su oni otišli pre pucnjave i toga dana ih više nije video.

Pojedinačno i rafalno pucanje po zarobljenicima

Pucanje, pojedinačno i rafalno, po zarobljenicima počelo je između 17.00 i 18.00 časova i sa prekidama je trajalo dugo vremena. Iz hangara su se čuli jauci i zapomaganje.

Nakon što mu je tužilac pročitao izjave koje je svedok dao u prethodnom postupku, gde je bio mnogo precizniji u izjašnjavanju i rekao da je oko 40 ljudi pucalo, da su se čule i detonacije, te jasno opisao događaj kada je direktor Jovan Nikolić ušao u zadrugu sa upaljenim svetlima i kad su vojnici počeli da viču na njega da gasi svetlo, te da ga je jedan hteo ubiti. U ranijim iskazima jasnije je rekao da su njemu i ostalim čuvarima zadruga vojnici naredili da stražare sa zadnje strane hangara te da su se oni nakon dalje pucnjave sakrili u pravcu reke i tu su ostali do zore. U tim izjavama rekao je i da je čuo kako neko na megafon viče "ko je živ da izađe", a nakon toga su se ponovo čuli rafali.

Svedok je za svoje ranije izjave rekao da su tačne, a da se danas nije setio svega pa zato nije sve to pominjao. Dodao je da su svi čuvari zadruga bili naterani da po leševima pobacaju seno kako bi ih sakrili od međunarodnih snaga jer je trebalo da prođu tim putem. On je rekao da je leševa bilo duž celog hangara i uz sam put je bilo pet do deset leševa, licem prema zemlji. Svi ubijeni zarobljenici bili su u civilnoj odeći, stari između 50 i 60 godina.

Komentar posmatrača:

Iskazi svedoka koji su saslušani razlikuju se u mnogim detaljima, ali svi navode da je do masovnih streljanja došlo nakon što je jedan zarobljenik oteo pušku srpskom čuvaru i ubio ga. Međutim, niko od svedoka nije lično video pomenuto ubistvo niti neko zna ime ubijenog Srbina. I pored ovih nelogičnosti, svi svedoci su potvrdili da su srpske snage u Kravicama izvršile masovna streljanja muslimanskih zatvorenika, te da je žrtava bilo više od 1.000.

Glavni pretres: 4. jul 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih sudenja

Unakrsno ispitivanje svedoka Zorana Erića

Na pitanje odbrane zašto je u ranijim izjavama pominjao da su „Arkanove jedinice sa Pala» streljale zarobljenike, svedok je odgovorio da je to čuo od izvesnog Dragana iz Tuzle, koji je, nakon ovih događanja, radio sa njim u zadrugi. On pretpostavlja da je i taj Dragan bio prisutan likvidacijama.

Nakon što su mu branioci predočili da je svedok Luka Marković izjavio kako je svedok radio u Kravicama mnogo ranije nego što sam tvrdi, svedok je odgovorio da to nije tačno, da je on počeo da radi tog 13. 7. 1995. godine.

Na dalja pitanja branioca pojasnio je da je pucnjava iz hangara čula celu noć, da se najpre, nakon što je poginuo srpski stražar, pucnjava trajala oko dva sata, onda je bilo prekida, pa je usledila povremena pucnjava do jutra, a čula se i poneka bomba.

Na pitanje da li je čuo neke uzvike, svedok je rekao da je čuo „drž'te, da ih davimo“, a na pitanje da li je čuo „Alah akbar“ svedok je odgovorio da je i to čuo.

Svedok računa da bilo oko 1000 leševa pošto je tri ili četiri kamiona došla su da ih pakuje.

Na pitanje da li je on rekao Jovanu Nikoliću da su "specijalci iz Skelana" pobili zarobljenike, rekao je da to nije tačno kao i da Jovanu Nikoliću nikada nije rekao da je ubijeni srpski stražar neki Krsto – specijalac Ljubiše Borovčanina.

Za optuženog Milovana Matica svedok tvrdi da ga toga dana nije video, video je Iliju i Obradovića kada su im doneli tri piva.

Dodatno ispitivanje svedoka Zorana Erića

Na pitanje Tužilaštva svedok objašnjava da je čuo kako je jedan zarobljenik, prilikom ubacivanja leševa u kamione, pobegao iz hangara, ali ne zna šta je dalje bilo s njim.

Komentar posmatrača:

Utisak je da se svedok plaši da odgovori precizno na pojedina pitanja, verovatno i zbog svoje uloge u streljanju zarobljenika.

Direktno ispitivanje svedoka Miladina Jovanovića

Svedok je kritične večeri dovezao do zadruga u Kravicama Jovana Nikolića, Pericu Vasovića, novinara i Mišu Erića. Te večeri, 13. 7. 1995. godine bio je dežuran u jedinici u Bratuncu, kada ga je Jovan Nikolić, tadašnji direktor zadruga, zamolio da ga odveze do Kravica. Krenuli su oko 22.00 časova. Na ulazu u krug zadruga zaustavio ih je čuvar i viknuo naredbodavno: "gasi svetla, izlazi odavde". Bila je noć, nije bilo struje u celim Kravicama, čula se pucnjava sa svih strana, ali ne može da odredi odakle. Zadržali su se tamo svega 15-20 minuta i vratili su se nazad u Bratunac, s tim da se svedok ne seća da li se i Erić vratio s njima. Na putu do Bratunca (10 minuta vožnje) Jovan Nikolić mu je rekao da zarobljene muslimane čuva grupa specijalaca iz Skelana i da su od njega tražili da obavesti komandu kako im je potrebna smena jer su premoreni.

Unakrsno ispitivanje svedoka Miladina Jovanovića

Na pitanje odbrane da pojasni da li mu je rečeno da su u zadruzi bili specijalci, vojnici ili policajci, svedok smatra da mu je Jovan tada rekao da su u hangaru bili policajci.

Branioци su pokušali da dokažu da je izjava ovog svedoka pred policijom u Bratuncu uzeta na nezakonit način, ali naprotiv, svedok je odgovorio da je sve što su ga pitali doslovno uneto u zapisnik koji su kasnije, gde je on to tražio, i ispravili.

Glavni pretres: 5. jul 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja

Direktno ispitivanje svedoka Miloša Đukanovića

Svedok je u kritično vreme imao radnu obavezu u zadrugi Kravice. Sa njim su radili Miladin Nikolić, Zoran Erić, Krstina, kuvarica i Luka Marković.

Seća se slave Petrovdana ali se ne seća kada su, u odnosu na slavu, dovedeni zarobljenici u zadrugu i kada su počela streljanja.

Svedok je video vojnike usput do zadruge, ali oni nisu hteli da mu kažu odakle su. Svedok tvrdi da su ti isti vojnici bili u zadrugi kritične večeri.

Seća se da je tih dana u zadrugu dolazio i direktor Jovan Nikolić, između ostalog i one večeri kada je svedoku "naređeno da sa Zoranom Erićem stražari da zarobljenici ne pobegnu kroz prozore sa zadnje strane hangara".

Svedok je potvrdio navode optužbe da su se muslimanski zarobljenici predavali, te da je i on lično video dvojicu, jednog je odveo do škole u Kravicama da se tamo preda u komandu i tamo ga je predao specijalcima na kapiji, a drugi se predao u krugu zadruge. Zarobljenici koje je on video bili su civili, a jedan od njih je bio ranjen.

Svedok tvrdi da u tom momentu nije imao saznanje da će zarobljenici biti streljani nego je bio ubeđen, to je od nekog čuo, da će svi koji se predaju biti odvedeni u Tuzlu.

Zarobljenike su čuvali „specijalci“. Jedan od njih je svedoku naredio da zarobljenicima donese vodu. Vodu je predao tom specijalcu kraj bočne strane hangara i sa tog mesta je video da na ulazu u hangar stoji autobus i ispred njega nekoliko zarobljenika.

Kako je predao vodu, svedok je čuo pucnjavu. Kasnije je video da je autobus ispred hangara izrešetan, i pored njega gomilu leševa, jedan preko drugog. On ni u jednom trenutku nije smeo da uđe u hangar i vidi šta se tamo dešava.

Kasnije je čuo da je jedan specijalac ubijen a drugi ranjen od strane zarobljenika, pa da je zato došlo do „gužve“.

Tužilac mu predočava iskaz koji je dao u prethodnom postupku, u kom svedok kaže da su u zadrugu dolazili pokojni Milo Obradović zvani Riba, optuženi Milovan Matić i Ilija Nikolić, za koji svedok na glavnom pretresu tvrdi da je netačno navedeno, da je te večeri

video samo pokojnog Obradovića, te da je taj Obradović dao specijalcu gajbu piva a ovaj mu za to platio 50 maraka.

Unakrsno ispitivanje svedoka Miloša Đukanovića

Svedok je neuverljivo poricao da je on taj koji je leševe pokrивao senom, a da je bio nateran da zajedno sa svedokom Erićem stražari na zadnjoj strani hangara da zarobljenici ne bi pobjegli.

Branioi optuženih su pokušali da pokažu da svedok ne zna ko su «specijalci» nego ih tako zove samo zbog njihove maskirne uniforme, na šta je svedok rekao da je zaključio da zarobljenike čuvaju specijalci po njihovom grubom ponašanju, "te da ih se ništa nije smelo pitati".

Takođe, branioi optuženih su, zbog kvalifikacije dela kao genocid, pokušali da svedoka navedu na odgovor da nije postojala namera ubijanja zarobljenika, te je svedok odgovorio da je on bio ubeđen da će zarobljenici biti odvedeni u Tuzlu, da je to od nekog čuo.

Na pitanje predsednika Veća da li je u krugu zadruga, u vreme događaja, bio i Luka Marković, svedok nije odgovorio nego je rekao da je Luka Marković imao posebnu kancelariju i da s njim nije bio u dobrim odnosima.

Komentar posmatrača:

Svedok je nervozno odgovarao. Delovao je neiskreno, što je posebno bilo upadljivo kada je rekao da leševe zarobljenika nije pokrивao senom. Neiskreno je delovao kada je porekao svoju raniju izjavu tvrdeći da nije video optuženog Matića i svedoka Iliju Nikolića u vreme streljanja zarobljenika nego samo Mila Obradovića Ribu, znajući da je ovaj pokojni.

Direktno ispitivanje svedoka Perice Vasovića

Prema navodima svedoka, on je jula 1995. imao radnu obavezu u zadrugi u Bratuncu. Šef mu je bio Jovan Nikolić. Obojica su, 13. jula 1995. godine, zabrinuti što nema njihovih radnika iz zadruga Kravice, zajedno sa Miladinom Jovanovićem, a čini mu se da je sa njima bio i Kosan Erić, otišli oko 22.00 časa u Kravice. Na ulazu u zadrugu zaustavio ih je čovek u crnoj unifromi, koji je repetirao pušku uperivši je u njih. Nisu se dugo zadržali, jer je prema navodima svedoka nastupila napeta situacija, kako je rekao, opasna po njihove živote. Te večeri su čuli pucnjavu, ali svedok ne može da odredi odakle.

Sutradan, 14. jula oko 12.00 sati svedok je ponovo došao u zadrugu i na bočnoj strani hangara video je nekoliko leševa prekrivenih slamom - videle su im se samo noge. Ušao

je u upravnu zgradu i tamo zatekao tri vojnika u jednodelnim zelenim uniformama, koji su sedeli i pili. Oni su mu naredili da napusti zadrugu.

Svedok je, prema njegovim rečima, ponovo došao u zadrugu 18. ili 19. jula. Zgrada je bila pusta, osećao se neprijatan miris krvi i leševa, bilo je tragova krvi, zidovi su bili izrešetani a prednji zid hangara je bio oštećen, što je Luka Marković objasnio time da je taj zid razvaljen da bi se izvukli leševi iz zatvorenog dela hangara.

Unakrsno ispitivanje svedoka Perice Vasovića

Na pitanje branioca optuženog Trifunovića, svedok je rekao da ga poznaje, da je optuženog i njegovu suprugu upoznao u vezi sa njegovim istraživanjem ratnih zločina. Zna ih kao siromašne i poštene ljude. Poznato mu je da je u ratu stradao velik deo porodice njegove supruge. Na pitanje da li je optuženi Trifunović jedan od trojice vojnika koje je on video u upravnoj zgradi, svedok je odgovorio da nije.

Pitan je i da li je u svojim istraživanjima zaključio da je postojala namera ubijanja zarobljenika, zločinački plan, na šta je svedok rekao da je razgovarao i sa bošnjačkim i sa srpskim stanovništvom i da tako nešto nije zaključio, te da je čuo da je razlog ubijanja zarobljenika bilo stradanje policajca koji ih je čuvao.

Komentar posmatrača:

Utisak je da svedoci Zoran Erić i Miloš Đukanović znaju više o predmetu optužbe nego što su to rekli pred sudom. Nesporno je da su oni stražarili sa zadnje strane hangara da neko od zarobljenika ne pobegne kroz prozor. Oni o tom događaju veoma malo govore: svedok Zoran Erić je tu činjenicu samo usput spomenuo, rekavši da je celu noć proveo sakriven ispod vrbe, a svedok Miloš Đukanović je rekao da je zajedno sa Z. Erićem od ponoći do jutra bio primoran da stražari sa zadnje strane hangara, ali da navodno u to vreme nije bilo ubijanja zarobljenika.

Ukoliko postoji odgovornost ovih svedoka, Tužilaštvo je eventualno trebalo da im ponudi imunitet, a da se svedoci obavežu da svedoče i o okolnostima zbog kojih su i sami odgovorni.

Glavni pretres: 6. jul 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević, (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja

Direktno ispitivanje svedoka Ilije Nikolića

Svedok Ilija Nikolić je rođeni brat saslušanog svedoka Jovana Nikolića. Bio je neposredno prisutan kada su počele egzekucije zarobljenika u hangaru zadruga Kravice.

Prema rečima svedoka, on je 13. jula 2006. godine sa pokojnim Milom Obradovićem zvanim Riba krenuo za Miliće ali su na ulazu u Sandiće zaustavljeni na policijskom punktu te da im je zabranjeno da idu dalje. Iako je svedok imao propusnicu za kretanje sa potpisom generala Ratka Mladića, policajci su im naredili da se vrate i pocepali su mu propusnicu. U blizini, na livadi, svedok je video grupu od oko 100 do 150 zarobljenika u civilnim odelima kako sede a čuva ih grupa policajaca u plavim maskirnim uniformama iz jednog dela.

Krenuli su nazad za Bratunac i usput otišli do zadruga Kravice. U krugu zaduge videli su jednog vojnika u maslinasto zelenoj uniformi kako šamara Miladina Nikolića pa je svedok prišao i razdvojio ih. Ušli su u upravnu zgradu zadruga, gde je zatekao Zorana Erića, sa kojim je popio pivo. Kada su izašli iz zgrade svedok je video kako se putem prema hangaru kreće kolona zarobljenika, od 150 do najviše 200, u pratnji stražara. Svedok nije video druge zarobljenike u hangaru. Kada su poslednji zarobljenici ulazili u hangar, svedok je video kada je jedan zarobljenik oteo čuvaru pušku i pucao u njega a drugi čuvar je uhvatio cev od puške i oteo je iz ruke zarobljenika. Tada su zarobljenici krenuli napred prema stražarima, stražari su stali u polukrug i počeli da pucaju u zarobljenike.

Svedok je tada peške krenuo i na izlazu iz zadruga video je 7-8 parkiranih kamiona sa zarobljenicima, koji su bili okrenuti prema Bratuncu. U kolima, u pratnji tih kamiona, video je Ljubišu Bearu, visokog oficira Vojske Republike Srpske.

Kasnije se pričalo da su u selu Glogova sahranjeni streljani iz Kravica a on se seća da je 17.7. na tom području video iskopanu zemlju pa pretpostavlja da su tu bili sahranjeni.

Unakrsno ispitivanje svedoka Ilije Nikolića

U unakrsnom ispitivanju svedok je odgovarao na pitanja branilaca o srpskim žrtvama u Kravicama, nakon napada muslimanske vojske 7.1.1993. godine, o tome kada je svedok ranjen i sl. Oni su pitanjima pokušali da navedu svedoka da kaže kako do ubijanja ne bi došlo da zarobljenici nisu ubili čuvara.

U odnosu na optuženog Milovana Matića, svedok tvrdi da ga nije video spornog dana u Kravicama.

Pitanja sudskog veća

Svedok je na molbu Sudskog veća nacrtao položaj autobusa (za koji je svedok tvrdio da je bio prazan i da se nalazio na ulazu da bi preprečio eventualno bekstvo zarobljenika iz hangara) u odnosu na ulazna vrata hangara i poziciju policajaca u trenutku pucnjave, ali je na pitanje gde je bio autobus u trenutku kada su se zarobljenici kretali u koloni prema hangaru svedok odgovorio da ga nije video, niti zna kada je autobus naišao.

Komentar posmatrača:

Ovakva izjava je nelogična u odnosu na njegovu izjavu da je do pucnjave došlo prilikom ulaska poslednjeg zarobljenika, kada se po njegovim rečima autobus već nalazio tu.

Glavni pretres: 7. jul 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja

Rešenje o imunitetu od krivičnog gonjenja

Tužilac je predočio Sudskom veću, optuženima i odbrani da je dana 6. 7. 2006. godine Tužilaštvo BiH donelo rešenje o imunitetu od krivičnog gonjenja svedoka Marka Aleksića u skladu sa čl. 84 st. 2 i 3 u vezi sa čl. 35 ZKP-a.

Svedok Aleksić je sa Tužilaštvom BiH 26. 6. 2006. godine zaključio Sporazum kojim se ovaj baveo da u svim fazama krivičnog postupka govori istinu i da neće prikriti, dodati ili promeniti ništa od onoga što mu je o predmetu poznato, i to kako u predmetu KT RZ 10/05 tako i u drugom predmetu, kada to Tužilaštvo ili MKTJ budu zatražili. Tužilaštvo se s druge strane obavezalo da će doneti rešenje o imunitetu od krivičnog gonjenja ovog svedoka za dela od 13. 7. 2006. godine.

Direktno ispitivanje svedoka Marka Aleksića

U odnosu na sporazum sa Tužilaštvom, svedok je potvrdio da je pre nego što ga je potpisao u potpunosti bio upoznat sa pravima i posledicama koji po njega proizilaze iz Sporazuma o imunitetu.

Predsednik Sudskog veća je ponovo upozorio Tužilaštvo zbog grešaka u tekstu Sporazuma, kao i u nekim ranijim zapisnicima, misleći na omaške u nazivima mesta saslušanja.

U odnosu na predmet optužnice svedok Aleksić je rekao da je 13. jula 2006. godine bio na dužnosti na delu puta Bratunac – Konjević Polje, da tog dana nije pucao niti je bio u kontaktu sa zarobljenicima.

Struktura Odreda Šekovići

Komanda II odreda Šekovići bila je u Šekovićima, a viša komanda u Janji. Pod komandom u Janji bilo je devet odreda od kojih je jedan II odred Šekovići. Komandant u Janji bio je Goran Savić a njegov zamenik Ljubiša Borovčanin.

Po rečima svedoka Aleksića, jula 1995. godine komandir II odreda Šekovići bio je Rade Čturić, a pre njega optuženi Miloš Stupar. Svedok je na pitanje tužioca odgovorio da se ne seća tačno kada je Čturić zamenio Stupara, ali misli da je to bilo početkom jula 1995. godine.

U II odredu Šekovići bila su tri voda: dva pešadijska i jedan za podršku. Pešadijski vodovi bili su u Šekovićima, a za podršku u Skelanima. Komandir I voda bio je izvesni Milenko, od koga je komandu u kritično vreme preuzeo svedok Aleksić. Komandir II voda bio je Jelenko Lukić, a III voda (Skelani) – čiji su pripadnici po navodima optužbe bili svi optuženi osim Milovana Matića – izvesni Čop. Svedok je u sudnici pokazao na optuženog Milenka Trifunovića za koga tvrdi da je to osoba koju zna po nadimku Čop.

Svedok je u kritično vreme bio u I vodu – pešadijskom. Njegov vod je imao zadatak da pruža pomoć vojnim jedinicama u održavanju borbenih linija. Na terenu su nosili šarene uniforme – SMB sa crnim opasačima, a imali su i plave policijske kombinezone koje su nosili prilikom obavljanja policijskih poslova sa civilima, van ratnih dejstava.

Odlazak u područje Srebrenice

Dvanaestog jula Rade Čturić je izdao naredbu da II odred Šekovići napusti teren kraj Sarajeva i ode u područje Srebrenice. Autobusom i vojnim vozilima sva tri voda Odreda Šekovići su došla u predgrađe Bratunca.

Komandir Čturić im je naredio da zaposednu liniju iznad Gornjih Potočara, koji su na udaljenosti oko četiri-pet kilometara od Potočara. U Potočarima je video ograđen krug sa oznakama UN, kontejnere, vozila, nekoliko autobusa i velik broj ljudi.

Iz Gornjih Potočara su dobili naređenje da se vrate na put Bratunac – Konjević Polje, jer su čuli da je grupa naoružanih neprijateljskih vojnika iz Srebrenice već stigla u to područje. Dobili su zadatak da na tom putu obezbede prolaz autobusa sa meštanima iz Srebrenice.

Sva tri voda II odreda bila su na tom putu Bratunac – Konjević Polje. Njihov raspored je bio takav da je na 500 do 700 metara od hangara u Kravicama bio II vod, nakon toga I vod i na kraju prema selu Sandićima III vod – Skelani.

Autobusi iz pravca Srebrenice su u grupama prolazili, i išli u pravcu Konjević Polja. U autobusima su bili civili: žene, deca i stari ljudi. Povremeno su ove kolone bile zaustavljane, ali svedok nije jasno rekao zbog čega je to rađeno.

Predaja Bošnjaka

Istoga dana, počele su prve predaje Bošnjaka, koji su izlazili iz obližnje šume. Dozivali su ih megafonom da se predaju i da im se ništa loše neće desiti. Pozivanje je trajalo oko sat vremena, a čitavo popodne je trajala predaja. Tokom predaje bilo je i pucnjave. Predalo se po njegovoj proceni najviše 500 ljudi.

Bošnjaci koji su se predali kretali su se u koloni od po tri-četiri čoveka uporedo. Bili su u civilnoj odeći, a neki su imali kombinovane delove civilne odeće i uniforme. Oni su se kretali od Sandića prema Kravici. Svedok se tada nalazio s leve strane puta. Kolona je prolazila desetak minuta.

Na pitanje tužioca da li je tačan deo zapisnika njegove izjave koj je dao u CJB Zvornik, kada kaže da su kolonu muslimanskih zarobljenika sprovodili „Skelanci“, svedok je rekao da je to delimično tačno, da je on bio sa jedne strane kolone a stražari s druge pa to nije mogao videti, ali se seća da mu je Čuturić ranije rekao „da će ići on i ‘Skelanci’ sa kolonom“.

Neposredno nakon što je kolona zarobljenika prošla, svedok je čuo pucnje, najpre pojedinačne a potom rafalne. Čuo je i detonacije bombi. Na pitanje tužioca kakav je bio zvuk tih bombi, svedok je rekao da su to ručne bombe kakve je imao II odred Šekovići. On tada nije znao da su u hangaru u Kravicama ubijeni zarobljenici.

Istoga dana, predveče njegov vod dobio je naredbu za premeštaj u Konjević Polje. Treći vod – Skelani upućen je u Skelane pošto su imali jedog poginulog, tako se pričalo.

Za optuženog Miloša Stupara svedok tvrdi da ga je video tek 14. jula u Konjević Polju kako stoji pored svog vozila – golfa sa službenim tablicama u društvu dva-tri čoveka.

Glavni pretres: 12. jul 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja

Unakrsno ispitivanje svedoka Marka Aleksića

Na pitanje branioca optuženog Miloša Stupara svedok je rekao da je prvi starešina II odreda Šekovići bio Pelemiš Milorad zvan Mišo, a na dalje pitanje branioca za nadimak

optuženog Stupara, svedok je odgovorio da je optuženi Stupar imao isti nadimak – Mišo. Za Radeta Čuturuća je rekao da je u Odred došao krajem 1994. godine, da je bio mlad, 1971. godište, da je završio Vojnu akademiju u Beogradu, da su ga iz toga razloga zvali „oficir“, kao i da je 1995. poginuo.

Braniteljica optuženog Brane Džinića upitala je svedoka za nadimak svog branjenika, na šta je svedok rekao da su ga zvali Džine ili nešto slično tome. Nadimak Čupo – za koji se u optužnici tvrdi da ga je imao optuženi Brano Džinić – imala su druga dva lica u jedinici.

Svedok je na pitanje odbrane rekao kako nije znao da je postojao plan da se delimično uništi bošnjačko stanovništvo, niti da je zbog takvog zadatka upućen u Srebrenicu.

Pojasnio je da je 14. jula 1995. godine bio veći oružani sukob kod Bajlovice između pripadnika Vojske Republike Srpske i grupe Muslimana iz Srebrenice, i tom prilikom je srpska strana imala 132 žrtve.

Rekao je da je čuo o incidentu ispred hangara u Kravicama, kada je zarobljenik oteo pušku i ubio stražara, a da je pokojni Rade Čuturić oteo pušku zarobljeniku.

Direktno ispitivanje svedoka Zvezdana Stupara

Svedok nema saznanja o događajima u zadrugi Kravice, on je u kritično vreme, kao pripadnik specijalne policije II odreda Šekovići bio u Bratuncu.

U Bratuncu je čuo da će se iseljavati bošnjački narod iz Srebrenice, a kasnije je i sam video kolone autobusa i kamiona kako odvođe stanovništvo u pravcu Konjević Polja.

Svedok tvrdi da je komandir II odreda Šekovići bio Rade Čuturić, ne zna ko je bio njegov zamenik. Na pitanje tužioca rekao je da je optuženi Stupar bio komandir od 1993. do proleća 1995.

Unakrsno ispitivanje svedoka Zvezdana Stupara

Iako je odbrana iskoristila pravo na unakrsno ispitivanje ovog svedoka, svedok nije dao detaljnije podatke o samom događaju.

Glavni pretres: 13. jul 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja

Direktno ispitivanje svedoka Obradina Balčakovića

Jula 1995. godine svedok je bio pripadnik voda za posebne namene. U to vreme komandir voda bio je optuženi Milenko Trifunović. Njihova jedinica imala je maskirne zelene uniforme, kombinezone. Od oružja su nosili automatske puške i bombe. Imali su samo jedan mitraljez 84 i nosio ga je Mirko Milanović.

Tvrdi da je u vreme streljanja zarobljenika bio na bolovanju, u Srbiji u okolini Lazarevca, odakle se vratio krajem jula 1995. godine, te da ne zna ništa o predmetu optužbe.

Tužilac mu je predočio da je u istrazi rekao da se iz Srbije vratio negde oko 15. jula 1995. godine, „odmah po sahrani Krleta“, te da se tada pričalo o događaju u Kravici, odnosno kako je Krleta jedva „izvukao oficir“ koji se i sam tom prilikom povredio. Zatim, da je čuo da su pored „Skelanaca“ na zarobljenike u zadruzi Kravice pucali i pripadnici drugih jedinica, iz raznih oružja, da se deštvovalo i bombama, te da su učestvovala i četiri lica u crnim uniformama, za koje niko nije znao ko su. Kao i da su pripadnici I i II voda "pritekli u pomoć u likvidacijama". Svedok je rekao da je ta njegova izjava iznuđena pritiscima da će i sam biti optužen.

U unakrsnom ispitivanju branioci optuženih insistirali su na pitanjima oko načina saslušanja u istrazi, te na pitanjima kojima se potvrđuje da su sva njegova saznanja o događaju u Kravici posredna.

Direktno ispitivanje svedoka Siniše Bećarevića

Svedok je u vreme događaja bio nišandžija u II odredu Šekovići.

Svedok je na pitanja tužioca davao nejasne i konfuzne odgovore pa mu je tužilac predočio deo njegovog iskaza iz istrage:

(...) jula 1995. godine od komandira, optuženog Miloša Stupara dobio sam odobrenje za odsustvo jer se moja supruga u to vreme trebala poroditi. U toku odsustva, iako mu se supruga još nije porodila, po njega je došao komandant Stupar i naredio mu da mora prekinuti odsustvo zbog odlaska na teren u Konjević Polje.

Svedok je rekao da je njegova izjava iz istrage delimično tačna, da su se svi događaji o kojima je tada govorio desili, ali on ne može da tvrdi kada je to tačno bilo. Rekao je da nije sposoban da svedoči, da pije lekove za smirenje, da je pod stalnim stresom.

Unakrsno ispitivanje svedoka Siniše Bećarevića prekinuto je radi psihijatrijskog veštačenja da bi se utvrdilo da li je sposoban da svedoči.

Komentar posmatrača:

Upadljivo je da svedoci Tužilaštva menjaju svoje iskaze date u prethodnom postupku, ističući da je njihov raniji iskaz iznuđen, da im je sugerisano šta da kažu i slično.

Svedok Bećarević Siniša je prvi svedok koji je rekao da je optuženi Stupar (koji se tereti i po komandnoj odgovornosti) u vreme egzekucije Bošnjaka bio komandir II odreda Šekovići. Utisak je da je u strahu da će biti optužen i da zbog toga veoma vodi računa da što manje kaže. Svedok je zaposlen u policiji i njegovo zdravstveno stanje, kao i drugih pripadnika policije, stalno se proverava, te ta činjenica isključuje mogućnost da on nije sposoban da svedoči.

Glavni pretres: 14. jul 2006. godine

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a) član Regionalnog tima za praćenje domaćih suđenja

Direktno ispitivanje svedoka Ljubiše Bećirevića

Svedok je bio pripadnik drugog voda II odreda Šekovići. Na pitanje tužioca ko je bio komandir tog odreda, svedok je rekao: "Stupar Miloš nije bio komandir II odreda Šekovići". Rekao je da je optuženi Stupar bio komandir ali "pre odlaska u Srebrenicu".

U odnosu na deo optužbe kojom se optuženi terete za proterivanje Bošnjaka iz Srebrenice, svedok je rekao da je bio raspoređen u blizini Potočara, da su obavesteni kako se očekuje "prolazak civila iz Srebrenice", da su dužni da ih pozovu da se predaju i da niko na njih ne sme da puca. Pošto nikog od civila nisu videli, naređeno im je da se povuku sa terena.

U vreme egzekucija u zadrugi Kravice bio je raspoređen u napuštenoj kući koja je oko jedan kilometar udaljena od zadruge, na putu prema Konjević Polju. Njegov zadatak je bio da osmatra da li neko dejstvuje iz šume. Iz kuće u kojoj je bio pozicioniran video je kolonu muslimanskih zarobljenika kako se kreće u pravcu Kravica. Tvrdi da nije video stražare koji su pratili kolonu. Nakon što je kolona prošla čuo je pucnje i detonacije.

Za dešavanja u hangaru zadruge Kravica zna posredno. Rekao je kako je čuo da je jedan zarobljenik ubio izvesnog Krleta, pripadnika voda Skelani, nakon čega su zarobljenici ubijeni.

Unakrsno ispitivanje svedoka Ljubiše Bećirevića

Branioци optuženih su insistirali da je izjava svedoka u istrazi iznuđena, te da je i samo Tužilaštvo instruisalo svedoka kako da svedoči.

Obrana se protivila da zapisnik o saslušanju svedoka iz istrage bude uvršten kao dokaz jer je u zapisniku ime svedoka navedeno pogrešno iako je on potpisao sve stranice zapisnika. Tužilaštvo je ovu grešku pravdalo tehničkom omaškom.

Predsednik Veća je već ranije upozorio Tužilaštvo na česte greške, a sada je zatražio i imena lica koja su u prethodnom postupku saslušavala svedoke.

Odluka o merama osiguranja svedoka S1 i S2

Sudsko veće je usvojilo predlog Tužilaštva i potvrdilo ranije rešenje o merama zaštite za svedoke S1 i S2 koji su preživeli streljanje u Kravicama. Njihovo svedočenje obaviće se uz mere zaštite: promena glasa i lika svedoka.

Odluka o predlogu podnošenja inicijative za ocenu ustavnosti

Sudsko veće odbilo je predlog Odbrane da Sudsko veće kao ovlašćeni podnosilac, podnese inicijativu za ocenu ustavnosti Zakona o ustupanju predmeta od strane MKSJ Tužilaštvu BiH i korišćenju dokaza pribavljenih od strane MKSJ u postupcima pred sudom BiH.

Komentar posmatrača:

Međunarodni tužilac je insistirao na nebitnim razlikama u iskazu svedoka u istrazi, što je oduzelo mnogo vremena, a da se od svedoka ništa novo nije saznalo.

Glavni pretres: 19. jul 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja za ratne zločine

Direktno ispitivanje svedoka Radoslava Božića

Svedok je rekao da mu je o predmetu optužbe poznat samo incident kada je poginuo pripadnik voda «Skelani» i kada je komandir Rade Čuturić povređen. To se, po njegovim rečima, desilo 13. 7. u vreme kada je on bio dežuran u bazi u Šekovićima. Toga dana u bazi su bili samo dežurni, a svi ostali su bili na terenu radi osiguranja puta Bratunac – Konjević Polje.

O streljanjima zarobljenika u Kravicama tvrdi da zna samo iz medija.

Unakrsno ispitivanje svedoka Radoslava Božića

Na pitanje branioca optuženog Stupara da li su svi pripadnici odreda Šekovići toga dana bili na terenu, da li je postojala mogućnost da je neko od pripadnika bio na bolovanju ili odsutan zbog nekih ličnih prilika, svedok je rekao da je moguće da je neko bio odsutan, ali većina ih je bila na terenu a u bazi su ostali samo dežurni.

Direktno ispitivanje svedoka Tomislava Dukića

Drugom odredu Šeković pridružio se marta 1993. godine. Komandir Odreda u to vreme je bio optuženi Miloš Stupar. Tvrdi da je optuženog Stupara na dužnosti komandira zamenio Rade Čturić. Pojasnio je da je optuženi Stupar posle smene sa mesta komandira ostao u jedinici ali nije bio aktivan. Svedok je rekao da je optuženi Stupar ponovo bio komandir "nakon ranjavanja Čturića" i to svega dva-tri dana, do izbora novog komandira.

Na pitanje tužioca da li mu je poznat incident kada se komandir Čturić povredio, svedok je rekao da je 13.7. bio u pripravnosti u centru Bratunca i sa kolegama iz područja Konjević Polje–Bratunac komunicirao je putem radio-stanice i na taj način je čuo vest da je vojnik Krle poginuo u hangaru u Kravici, a da je komadant Čturić povređen, kao i da se to desilo prilikom "sprovođenja". Na dalje pitanje tužioca, na kakvo sprovođenje misli, svedok je izbegao da odgovori.

Svedok je 13. jula, sa terena Srednje kraj Sarajeva, po naređenju komandira Radeta Čturića, upućen u Bratunac. Za ubistva koja su se desila u popodnevnom satima 13. jula 1995. godine, svedok Dukić je najpre rekao da je saznao iz medija, a nešto kasnije rekao je da je o tome čuo iz priča po selu.

Komentar posmatrača:

I svedok Tomislav Dukić, kao i neki prethodni svedoci, negirao je pojedine navode date Državnoj agenciji za istraživanje i zaštitu (SIPA). On je rekao da njegova ranija izjava – da je duž puta Bratunac – Konjević Polje video pripadnike njegovog odreda nije tačna, jer je tada video samo pripadnike vojske.

Unakrsno ispitivanje svedoka Tomislava Dukića

Svedok je na pitanje branioca optuženog Miloša Stupara rekao da mu je poznato da je Ljubiša Borovčanin komandovao "akcijom Srebrenica", i on ga je kritičnog dana video da prolazi autom putem za Konjević Polje.

Na pitanje branioca optuženog Milenka Trifunovića, svedok je rekao da optuženog Trifunovića dobro poznaje i zna da je častan i pošten i ne može da veruje da bi uradio nešto nezakonito.

Na pitanje braniteljice Brane Džinića koji je nadimak njenog branjenika, svjedok je rekao – Džina.

Komentar posmatrača:

Nelogičan je deo izjave svjedoka Dukića i Božića da im je poznat incident u kome je navodno poginuo pripadnik voda Skelani i ranjen njihov komandir, a da ne znaju okolnosti u kojima se incident dogodio. Oni namerno izbegavaju da pominju zarobljene Bošnjake, svjedok Dukić je u jednom trenutku upotrebio reč "sprovođenje" i kada je tužilac pokušao pitanjima da ga navede da spomene zarobljenike, svjedok je to izbegao. Ipak, ova svedočenja posredno potvrđuju navode optužnice o organizovanoj, sistematičnoj akciji srpskih snaga jer su svjedoci jasno rekli da su kritične prilike u područje Srebrenice upućeni sa drugih terena – svjedoci Tomislav Dukić i Marko Aleksić iz Srednjeg, svjedok Bećirević Siniša sa bolovanja, a svjedok Božić je rekao da su kritičnom prilikom svi pripadnici Odreda, osim dežurnih, upućeni na područje Srebrenice.

Glavni pretres: 20. jul 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja za ratne zločine

Direktno ispitivanje svjedoka Predraga Čelića

Predrag Čelić je bio pripadnik Drugog odreda Specijalne policije Šekovići kojim je, kako tvrdi, do juna 1995. godine komandovao prvooptuženi Miloš Stupar. Za optuženog Milenka Trifunovića rekao je da je jula 1995. godine komandovao trećim vodom „Skelani“, odreda Šekovići. On je negirao navode optužnice da je optuženi Trifunović predvodio vojnike i policajce koji su sproveli kolonu zarobljenih Bošnjaka u pravcu Kravice.

Dvanaestog i trinaestog jula 1995. godine njegov vod je dobio zadatak da se rasporedi pored puta od Sandića prema Bratuncu i da put "obezbede od Muslimana koji su se nalazili u šumi". On je bio raspoređen u kuću blizu puta zajedno sa trojicom policajaca među kojima je bio i optuženi Brano Džinić zvan Džina. Za optuženog Džinića tvrdi da je kritičnog dana, 13. jula 1995. godine, u jutarnjim satima otišao u pravcu Konjević Polja a vratio se tek naveče.

Svjedok je rekao da je 13. jula video da je putem od Sandića prema Bratuncu, u pravcu sela Kravica, prošlo 600–800 Bošnjaka u kolonama koje su sprovodili pripadnici Vojske Republike Srpske. Nakon što su kolone prošle, čuo je pucnjavu iz pravca Kravice na koju nije obraćao pažnju "jer su u tom periodu pucnjave i detonacije bile svakodnevna pojava". Tvrdi da je tek naknadno saznao kako je jedan od zarobljenih Bošnjaka oteo

pušku vojniku po imenu Krsta i da ga je ubio pred hangarom zadruga Kravica, nakon čega su zarobljenici pobijeni.

Četrnaestog jula, I i II vod upućeni su u pravcu Zvornika, a III vod „Skelani“ otišao je u bazu zbog sahrane poginulog Krste.

Tužilac je predočio svedoku razliku u odnosu na izjavu koju je dao tokom istrage, u kojoj je naveo da su grupu od oko 1000 civila iz Srebrenice sprovodili pripadnici VRS-a, ali i pripadnici Trećeg voda, „Skelani“. Svedok je objasnio da je ta razlika nastala zbog toga što se on i kolege koje su ga ispitivale "nisu dobro razumeli".

Unakrsno ispitivanje svedoka Predraga Čelića

Svedok je na pitanje branioca optuženog Stupara, koji se tereti po komandnoj odgovornosti, rekao da je Ljubiša Borovčanin mogao izdati direktno naredbu pripadnicima odreda, a da komandir Čuturić za to ne zna.

Na pitanje branioca optuženog Trifunovića, da li je njegov branjenik, kao komandir voda „Skelani“, mogao neposredno izdati naredbu nekom pripadniku voda, ne obrativši se prethodno komandiru odreda, svedok je odgovorio da je mogao i da se to u praksi dešavalo.

On sam, kako tvrdi svedok, bio je smešten u kući odakle nije mogao videti zadrugu Kravice.

Glavni pretres: 21. jul 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja za ratne zločine

Direktno ispitivanje svedoka Nebojše Jankovića

Svedok Janković bio je pripadnik II odreda Specijalne policije Šekovići. Sve optužene svedok je identifikovao kao bivše saborce, jedino je za Milovana Matića, za koga se u optužnici tvrdi da je bio pripadnik Vojske Republike Srpske, rekao da ga ne poznaje.

Trinaestog jula je bio na poštadi zbog bolesti i sva njegova saznanja o predmetu optužbe su posredna. On je čuo da je u hangaru zadruga Kravice zarobljeni Musliman navodno od vojnika Krste Dragičevića zatražio cigaretu. Nakon što mu je ovaj dao cigaretu, zarobljenik ga je udario, oteo mu pušku i ubio ga. To je bio povod zbog koga je Mirko Milanović zvani Dugi počeo da puca po zarobljenicima u hangaru.

Na pitanje tužioca od koga je čuo ovu priču, svedok je odgovorio kako mu je 15. jula, nakon sahrane vojnika Krste u Skelanima, Dugi, koji je kasnije poginuo, sve ispričao.

Unakrsno ispitivanje svedoka Nebojše Jankovića

Budući da je na zapisniku iz istrage pogrešno napisano ime i prezime svedoka Nebojše Jankovića, branioci su pokušali da dovedu u pitanje pravilnost saslušanja svedoka u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu.

Glavni pretres: 26. jul 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja za ratne zločine

Direktno ispitivanje svedoka Nenada Janjića

Svedok se nakon događaja u Srebrenici, avgusta 1995. godine pridružio III vodu „Skelani“, II odreda Šekovići. On je potvrdio navode optužnice da je komandir III voda „Skelani“ bio optuženi Milenko Trifunović zvan Čop.

Svedok je pozvan da svedoči na okolnost sahrane Krste, za koga su ranije saslušani svedoci rekli da ga je ubio zarobljenik u hangaru u zadruzi Kravice, međutim, svedok o samoj sahrani nije dao nijedan bitan podatak, osim da je bila "nekoliko meseci pre nego što se on pridružio vodu „Skelani.“ Nije mogao da kaže ni da li je neko od optuženih prisustvovao sahrani, niti zna kako je Krsta nastradao.

Unakrsno ispitivanje svedoka Nenada Janjića

Obrana je, pošto svedok poznaje skoro većinu optuženih, tražila da kaže kakve su ličnosti njihovi branjenici, na šta je svedok odgovorio da su optuženi "normalni, porodični ljudi".

Na pitanja članova Sudskog veća zašto se nije raspitivao kako je Krsta poginuo, svedok je odgovorio "ne znam, tako se desilo, u to vreme bilo je uobičajeno da neko pogine", Krstu nije poznavao, nego su njihovi očevi bili prijatelji.

Direktno ispitivanje svedoka Dragana Kurtume

Svedok je u vreme događaja bio pripadnik I voda, II odreda Šekovići, komandir mu je bio Marko Aleksić, koji je pod imunitetom svedočio o istim okolnostima.

Svedok je rekao da je komandir II odreda Šekovići bio Rade Čuturić koji se povredio prilikom incidenta ispred hangara zadruge, kada je od zarobljenika oteo pušku tako što je

uhvatio cev puške i od toga zadobio opekotine. Napomenuo je da o ovom događaju zna samo iz priče pošto je u to vreme bio sa svojim vodom na oko kilometar i po-dva udaljen od Kravica, gde je osiguravao put ka Konjević Polju.

Unakrsno ispitivanje svedoka Dragana Kurtume

Odbrana je kroz unakrsno ispitivanje insistirala na pitanjima kojima bi doveli u sumnju iskaze svedoka date u istrazi.

Branilac optuženog Branislava Medana predložio je da se u daljem postupku kao svedok sasluša međunarodni tužilac Kwai Hong Ip, pošto, po rečima branioca, Tužilaštvo pred suđenjem poziva svoje svedoke i na njih vrši uticaj kako da svedoče.

Predsednik Veća, da bi razrešio pitanje oko saslušanja svedoka u Tužilaštvu, koje odbrana često potencira, upitao je svedoka da li mu je prilikom razgovora u Tužilaštvu sugerisano da svedoči drugačije nego što su njegova saznanja ili da nešto izmeni u svom iskazu – svedok je odgovorio da nije.

Glavni pretres: 27. 7. 2006.

Izveštaj: Olivera Franjičević (advokat FHP-a), Regionalni tim za praćenje domaćih suđenja za ratne zločine

Unakrsno ispitivanje svedoka Sabine Sarajlije

Sudsko veće još uvek nije odlučilo da li će se sporne izjave optuženih Petra Mitrovića i Miladina Stevanovića prihvatiti kao dokaz, pa se tokom unakrsnog saslušanja svedoka nisu mogla postavljati pitanja koja se tiču sadržine iskaza nego samo okolnosti pod kojima su ti iskazi uzeti.

Odbrana je u dugotrajnom i iscrpljujućem ispitivanju pokušala da dovede u pitanje zakonitost saslušanja optuženih.

Odbrana je najavila da će predložiti da se kao svedoci saslušaju tužioci Kwai Hong Ip i Ibro Bulić, te da se zbog toga tužioci moraju isključiti sa glavne rasprave.

Odluka Sudskog veća

Sudsko veće odlučilo je da "nema potrebe" da se tužioci isključe sa glavnog pretresa sve dok sud ne odluči o predlogu odbrane za izvođenje dokaza saslušanjem tužilaca, a odbrana svoje dokazne predloge, saglasno ZKP-u može izneti u kasnijoj fazi postupka.

Direktno ispitivanje veštaka neuropsihijatra Marije Kaučić-Komšić

Veštakinja je na osnovu razgovora sa Sinišom Bećirevićem dala nalaz i mišljenje da je Bećirević sposoban da svedoči, da nema nikakve elemente ni trajnog ni privremenog duševnog poremećaja. U odnosu na ranija saslušanja, rekla je da smatra da je on i tada bio sposoban za svedočenje, a to zaključuje na osnovu medicinske dokumentacije koju joj je svedok Bećirević predočio.

Unakrsno ispitivanja svedoka Siniše Bećirevića

Svedok je rekao da nije bilo pretnje ili pritiska u Tužilaštvu na njega o čemu treba da svedoči.

Fond za humanitarno pravo

